

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14518325>

PEDAGOGIK SALOHIYATNI SHAKLLANTIRISHDA NAZARIYA VA AMALIYOT INTEGRATSIYASINING AHAMIYATI

Salomov Fuzuli Jamolovich

Buxoro innovatsiyalar universiteti II kurs magistranti

***Annotatsiya.** Mazkur maqola pedagogik salohiyatni rivojlantirishda nazariya va amaliyotning o'zaro integratsiyasining ahamiyatini tahlil qiladi. Oliy ta'limda nazariy bilimlarning amaliy faoliyat bilan uyg'unlashuvi orqali talabalarni samarali pedagogik faoliyatga tayyorlashning muhim jihatlari ko'rib chiqilgan. Adabiyotlar tahlili asosida pedagogik salohiyatni shakllantirishda innovatsion metodlar va texnologiyalar roli tahlil qilinadi. Tadqiqotning metodologik asosini nazariya va amaliyot integratsiyasi yondashuvi tashkil etadi. Natijalar sifatida talabalar salohiyatini rivojlantirishga oid ilg'or tajribalar va ularni amaliyotga tadbiiq qilish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Muhokama bo'limida olingan ma'lumotlarning nazariy va amaliy jihatdan ahamiyati, ularning pedagogik jarayonga ta'siri yoritiladi. Maqola xulosasida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar berilgan.*

***Kalit so'zlar:** pedagogik salohiyat, nazariya va amaliyot integratsiyasi, innovatsion metodlar, oliy ta'lim, pedagogik mahorat, kasbiy tayyorgarlik.*

KIRISH. Zamonaviy ta'lim tizimida yuqori malakali va kasbiy salohiyatga ega mutaxassislarni tayyorlash dolzarb masalalardan biridir. Ayniqsa, pedagogik faoliyat bilan shug'ullanadigan talabalarni samarali tayyorlash uchun nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar uyg'unligini ta'minlash alohida ahamiyatga ega. Pedagogik salohiyatni rivojlantirish, ya'ni o'qituvchilik kasbining fundamental bilimlarini puxta egallash va amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish, oliy ta'lim muassasalarining asosiy vazifalaridan biridir.

Ta'lim jarayonida nazariy bilimlar yetarli darajada o'zlashtirilmasdan amaliyotga tatbiq etilganda, pedagogik faoliyatning sifat ko'rsatkichlari pasayishi mumkin. Shu sababli nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash, talabalarning pedagogik mahoratini rivojlantirishda asosiy omil hisoblanadi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi – oliy ta'lim muassasalarida nazariya va amaliyot integratsiyasining pedagogik salohiyatni shakllantirishga bo'lgan ta'sirini o'rganish, mahorat darslarining o'рни va ahamiyatini aniqlash, shuningdek, bu jarayonni yanada samarali tashkil etish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Maqolada pedagogik salohiyatni rivojlantirish bo'yicha ilg'or tajribalar, amaliyot va nazariyaning uyg'unlashuvi natijalari hamda ta'lim jarayonini yanada takomillastirish bo'yicha tavsiyalar yoritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA. Pedagogik salohiyat ta'lim oluvchi shaxsning kasbiy faoliyatni samarali amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlar majmuasi sifatida qaraladi. Bu tushuncha o'quv jarayonida nazariy bilimlar, amaliy mashg'ulotlar, kasbiy yondashuv va shaxsiy rivojlanishni qamrab oladi. Nazariya va amaliyot uyg'unligi talabalarni real hayotiy vaziyatlarga tayyorlashning muhim omili bo'lib, bu borada Dewey ta'lim falsafasi, shuningdek, Kolbning tajribaviy ta'lim modeli asosiy metodologik asos sifatida qaraladi. Amaliyotga asoslangan mashg'ulotlar, ya'ni mahorat darslari talabalarni real sharoitlarga tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi. Treninglar, seminarlar va amaliy loyihalar bu jarayonning samaradorligini oshiradi, bunda o'qituvchining mentorlik roli alohida ahamiyatga ega.

Amaliyotga asoslangan mashg'ulotlar, ya'ni mahorat darslari, talabalarni real sharoitlarga tayyorlashda muhim vosita hisoblanadi. Milliy va xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahoratni shakllantirishda treninglar, seminarlar va amaliy loyihalar ta'sirchan natijalar beradi (Vygotsky, 1978; Hasanov, 2021). Shu bilan birga, talabalarni pedagogik faoliyatga tayyorlashda o'qituvchining mentorlik roli alohida o'ringa ega.

NATIJARLAR. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pedagogik salohiyatni shakllantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi talabalarni samarali tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. O'tkazilgan eksperimentlar va kuzatuvlar asosida ma'lum bo'ldiki, nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlash talabalar kasbiy tayyorgarligining sifatini oshiradi. Tadqiqotda ishtirok etgan talabalarning 85 foizi nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish orqali pedagogik mahoratini sezilarli darajada oshirganligini qayd etdi.

Amaliy mashg'ulotlar davomida mahorat darslari va interfaol usullardan foydalanish talabalarni real sharoitlarda pedagogik faoliyatga tayyorlashda samaradorlik ko'rsatdi. Xususan, jamoaviy treninglar va muammoli ta'lim metodlari talabalar o'rtasida o'zaro hamkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirdi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, masalan, simulyatsiya va raqamli platformalardan foydalanish o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qilishga yordam berdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlash orqali talabalar faqatgina bilim olish bilan cheklanmay, balki ularni real pedagogik vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalarini ham egallaydi. Bunday yondashuv ta'lim sifatini oshiradi va talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda ijobiy natijalarga olib keladi. Shu asosda integratsiyalangan yondashuv pedagogik salohiyatni rivojlantirishda dolzarb va samarali metod sifatida tasdiqlandi.

MUHOKAMA. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, nazariya va amaliyotning uzviy integratsiyasi pedagogik salohiyatni shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Bu yondashuv o'quv jarayonining sifatini oshirish, talabalarning kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish va ularni real pedagogik faoliyatga tayyorlashda yuqori samaradorlikka ega ekanligini isbotladi. Amaliy mashg'ulotlar davomida mahorat darslari talabalar uchun real hayotiy vaziyatlarni sinab ko'rish imkoniyatini yaratdi va bu ularda o'z-o'zini baholash, muammolarni hal qilish va kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam berdi.

Shuningdek, amaliyotda innovatsion texnologiyalar, masalan, interfaol treninglar va simulyatsiyalarning qo'llanishi pedagogik jarayonni sezilarli darajada takomillashtirdi. Talabalar o'rtasida ijobiy muloqotning kuchayishi va jamoaviy ishlash qobiliyatining shakllanishi ham kuzatildi. Biroq, ba'zi muammolar, masalan, nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq qilishda pedagogik qo'llab-quvvatlashning yetishmasligi va amaliyotga ajratilgan vaqtning cheklanganligi, samaradorlikka to'sqinlik qiluvchi omillar sifatida aniqlangan.

Tadqiqot shuningdek, nazariya va amaliyot integratsiyasining ta'lim tizimida kengroq joriy qilinishi uchun o'qituvchilar va pedagoglarning o'zlari uchun qo'shimcha tayyorgarlik va treninglar tashkil etish zarurligini ko'rsatdi. Bu o'quv jarayonida yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

XULOSA. Nazariya va amaliyot integratsiyasi pedagogik salohiyatni shakllantirishda talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning muhim omili ekanligi aniqlandi. Ushbu tadqiqot orqali mahorat darslari, interfaol yondashuvlar va zamonaviy texnologiyalarning pedagogik jarayondagi samaradorligi tasdiqlandi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar va tavsiyalar beriladi:

1. Talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash uchun nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirish zarur. O'quv jarayonida amaliy mashg'ulotlarga yetarlicha vaqt ajratish talab etiladi.

2. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish pedagogik salohiyatni rivojlantirishda yuqori natijalar beradi.

3. O'qituvchilarni malakasini oshirish va pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish lozim.

4. Nazariya va amaliyot integratsiyasi jarayonini monitoring qilish uchun maxsus baholash tizimini ishlab chiqish zarur.

Bu yondashuv talabalarning bilim va ko'nikmalarini chuqurlashtirish bilan birga, ularni real pedagogik faoliyatga tayyorlashda dolzarb ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Longman.
2. Hasanov, A. (2021). "Pedagogik salohiyatni shakllantirishda amaliy mashg'ulotlarning o'rni". *Ta'lim va Innovatsiya Jurnali*, 3(2), 45-60.
3. Karimov, S. (2022). "Oliy ta'limda pedagogik mahoratni rivojlantirish yo'llari". *Milliy Ta'lim Ilmiy Jurnali*, 5(1), 12-25.
4. Shodmonov, R. (2020). *Pedagogik yondashuvlar va zamonaviy ta'lim metodlari*. Toshkent: Fan nashriyoti.